

Sandra Gašior¹

Anita Klimas²

WYMUSZENIE ROZBÓJNICZE I ROZBÓJ – ANALIZA ZNAMION CZYNÓW ZABRONIONYCH NA TLE STATYSTYK SĄDOWYCH

---

1. Wprowadzenie

Wymuszenie rozbójnicze niegdyś nie cieszyło się większym zainteresowaniem orzecznictwa. Także przedstawiciele nauki polskiego prawa karnego rzadko zajmowali się tym zagadnieniem. Brak było monografii poświęconej typowo wymuszeniu rozbójniczemu, zaś w opracowaniach przestępstwo to było omawiane łącznie z rozbojem (Cieślak, 2010, s. 13–14). Jak się wydaje, również w świadomości społecznej wymuszenie rozbójnicze pozostawało przestępstwem mało znanym. Środki masowego przekazu relacjonowały drastyczne wypadki wymuszeń, częstokroć związane z porwaniem osoby, czy też z groźbą zamachu zagrażającego znacznej liczbie osób. Trudno określić, jakie były przyczyny tego stanu rzeczy. Przyjmuje się jednak, że jedną z nich było to, iż występki wymuszenia rozbójniczego stosunkowo rzadko notowany był w praktyce organów ścigania. Dopiero z czasem zaczęto rozgraniczać wymuszenie rozbójnicze od rozboju. Pomiędzy czynami zarysowały się pewne różnice, choć czasem trudno określić jednoznaczną granicę.

Przyczyną, która skłoniła nas do bliższego przyjrzenia się zagadnieniu wymuszenia rozbójniczego jest złożona konstrukcja tego typu czynu zabronionego. Wielość dóbr prawnie chronionych, specyficzny charakter

---

¹ Mgr Sandra Gašior, doktorantka, Uniwersytet Opolski, aplikant adwokacki, Okręgowa Rada Adwokacka w Opolu, sandra.gasior@vp.pl.

² Mgr Anita Klimas, doktorantka, Uniwersytet Opolski, aplikant adwokacki, Okręgowa Rada Adwokacka w Opolu, anitaklimas1993@wp.pl.

groźby stanowiącej środek zmuszania, określenie zakresu znamion – powodują wątpliwości, które mogą być przedmiotem zainteresowania dla osób zajmujących się nauką prawa karnego, a zwłaszcza problematyką przestępstw przeciwko mieniu. Z punktu widzenia wymiaru sprawiedliwości kluczowe będzie określenie kryteriów, zgodnie z którymi dokonywać należy wyboru kwalifikacji prawnej w sytuacjach wątpliwych. Z praktycznego punktu widzenia problematyka wymuszenia rozbójniczego powinna stać się natomiast przedmiotem badań kryminologii i wiktymologii. Mimo że wypadki wymuszeń rozbójniczych stanowiły niewielki ułamek przestępstw przeciwko mieniu, to i tak cechuje je znaczny spadek. Przypuszcza się, że informacje o dokonanych wymuszeniach rozbójniczych nie docierały w ogóle do organów ścigania (Czernik, Kurleto, 1978, s. 763). Wiele było przyczyn występowania tej utajonej przestępczości (tzw. „ciemnej liczby”) (Lernell, 1973, s. 75), m.in. obawa pokrzywdzonego przed zemstą sprawcy, brak wiary w skuteczność działania organów ścigania, a także popełnienie przestępstwa przez osobę bliską ofierze (Błachut, Gamberle, Krajewski, 1998, s. 227).

Omawiane przestępstwa wykazują wiele podobieństw pod względem znamion czynu zabronionego, co w praktyce nastrocza wiele wątpliwości w ustaleniu ich kwalifikacji prawnej. Orzekający niejednokrotnie muszą rozłożyć zdarzenie na czynniki pierwsze, aby utożsamić je z rozbojem albo wymuszeniem rozbójniczym.

W związku z tym, że obecnie wydano wiele monografii i publikacji naukowych poświęconych tematyce przedmiotowych przestępstw, to jednak niewielu autorów pokusiło się o wykazanie różnic pomiędzy nimi. Zważywszy na powyższe w niniejszej publikacji, przy zastosowaniu metody dogmatycznej oraz empirycznej, podjęto się próby porównania występków w części doktrynalnej w oparciu o znamiona czynu zabronionego, natomiast w części empirycznej w oparciu o dane statystyczne.

2. Problematyka rozboju i wymuszenia rozbójniczego w oparciu o znamiona czynu zabronionego

Odróżnienie występków wymuszenia rozbójniczego od rozboju należy uznać za kwestię wysoce kontrowersyjną. Próby określenia wzajemnych relacji między tymi przestępstwami były kilkakrotnie podejmowane na kanwie doktryny prawa (Andrejew, 1989, s. 438). Problem ten znalazł również swoje odzwierciedlenie w judykaturze Sądu Najwyższego oraz

sądów powszechnych. Do dnia dzisiejszego nie został on rozwiązany. Nadal, w sytuacjach skomplikowanych o złożonym stanie faktycznym, gdzie granica pomiędzy wymuszeniem rozbójniczym a rozbojem jest cienka, ciężko zakwalifikować popełniony czyn do jednego z tych przestępstw. Te typy czynów należą do tzw. grupy przestępstw celowych. Sprawca dąży do zrealizowania określonego celu podejmując opisane w ustawie działanie, a tym samym wypełnia jedno ze znamion danego czynu zabronionego (Frankowski, 1970, s. 82). Cel, na który ukierunkowane jest działanie przy przestępstwie rozboju i wymuszenia rozbójniczego jest do siebie zbliżony. Oba czyny są dwufazowe (Frankowski, 1970, s. 101). Zamierzeniem bliższym – przejściowym – jest doprowadzenie do pewnego, dogodnego dla sprawcy stanu, który ma mu umożliwić dokonanie dalszej czynności, która doprowadzi do osiągnięcia efektu, do jakiego sprawca zmierza (Cieślak, 1994, s. 41). Zgodnie z art. 280 § 1 k.k.³, kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. Natomiast w oparciu o art. 282 k.k., kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

W przestępstwie rozboju przez przemoc należy rozumieć zastosowanie bezpośredniej przemocy fizycznej, skierowanej na ciało osoby pokrzywdzonej, w celu jej obez władnienia lub pokonania oporu, by odebrać jej przedmiot.

Rozbój jest typem przestępstwa złożonego. Skierowane jest ono zarówno przeciwko mieniu, jak i stanowi zamach na osobę, jej nietykalność i wolność. Celem działania sprawcy jest zabór cudzej rzeczy w celu przywłaszczenia, a zamach na osobę stanowi środek prowadzący do jego realizacji. Występek ten cechuje się podwójną kierunkowością, bowiem sprawca działa w celu przywłaszczenia, a nadto zmierza do sparaliżowania, bądź też uniemożliwienia oporu posiadania rzeczy. Zastosowanie przemocy wobec osoby, groźby jej użycia lub środków, które doprowadzą pokrzywdzonego do stanu bezbronności lub nieprzytomności musi nastąpić przed albo w czasie dokonywania zaboru. Gdy ta sytuacja ma miejsce później, to należy czyn taki zakwalifikować jako kradzież rozbójniczą z art. 281 k.k.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 2018, poz. 1600, ze zm., dalej: k.k.).

(Marek, Konarska-Wrzosek, 2016, s. 573–574). Sąd Najwyższy wyrokiem z 16 lipca 2002 r., III KKN 329/01, orzekł, że nie jest rozbojem kradzież polegająca na wyrwaniu przedmiotu z ręki pokrzywdzonego, ponieważ nie jest przemocą wobec osoby. Jednakże uderzenie pokrzywdzonego, czy wykręcenie mu ręki, które ma doprowadzić do wypuszczenia trzymanego przedmiotu i jego zaboru, wypełnia już znamiona rozboju.

Groźba użycia przemocy wobec osoby stanowi drugi z alternatywnych sposobów popełnienia rozboju. Forma wyrażenia groźby nie jest ustawowo dookreślona, zatem nie musi być przez sprawcę wypowiedziana, a wystarczające jest, że z zachowania się sprawcy będzie ona wynikać.

Kolejna forma polega na doprowadzeniu pokrzywdzonego do stanu bezbronności i nieprzytomności. Doprowadzeniem do nieprzytomności będzie np. odurzenie pokrzywdzonego środkiem odurzającym. Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z 14 czerwca 1989 r., V KRN 99/89, wypowiedział się w kwestii stanu bezbronności, przyjmując, że przez niego można rozumieć sytuację, gdy wielość napastników lub znaczna dysproporcja sił pozbawia pokrzywdzonego możliwości oporu lub tę możliwość w znacznym stopniu ogranicza.

Przy wymuszeniu rozbójniczym groźba zamachu na życie lub zdrowie skierowana może być zarówno wobec osoby zmuszanej, jak i przeciwko innej osobie, np. najbliższej pokrzywdzonemu.

Sąd Najwyższy w wyroku z 18 lutego 1960 r., III K 1161/59, stwierdził, że powszechnie przyjmuje się, iż pokrzywdzony wymuszeniem rozbójniczym rozporządza mieniem na przyszłość, co znaczy, że nie przechodzi ono w posiadanie sprawcy ze skutkiem natychmiastowym (Tyburcy, 2017, s. 2). W kolejnym wyroku z 30 marca 1972 r., II KR 350/71, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że sprawca dokonujący wymuszenia rozbójniczego ma wejść w posiadanie mienia w przyszłości i przez to też pokrzywdzony ma możliwość uratowania mienia przez podjęcie kroków zmierzających do zawiadomienia organów ścigania. W tym miejscu należy zauważyć, że w stosunku do wymuszenia rozbójniczego występuje mniejsza społeczna szkodliwość w ujęciu abstrakcyjnym aniżeli wobec rozboju, bowiem pokrzywdzonemu taka możliwość polegająca na poinformowaniu organów ścigania nie przysługuje (Michalski, 1999, s. 115–116). Treść art. 282 k.k. sprowadza się wyłącznie do rozporządzenia przyszłościowego, a z art. 280 § 1 k.k. do niezwłocznego, co stanowi ewidentną wykładnię celowościową obu regulacji (Łagodziński, 1999, s. 80).

Groźba natomiast jako środek przymusu czynu stypizowanego w art. 280 § 1 k.k., zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 16 kwietnia

1987 r., IV KR 109/87, to groźba natychmiastowego użycia przemocy wobec osoby, co różni rozbój od wymuszenia rozbójniczego, w którym groźba zamachu na życie bądź zdrowie nie zawiera wymogu natychmiastowości spełnienia, ponieważ pokrzywdzony na realizację żądania ma więcej czasu. Groźba w wypadku wymuszenia rozbójniczego z art. 282 k.k. dotyczyć może dokonania zabójstwa albo spowodowania uszkodzenia ciała, bądź rozstroju zdrowia. Natomiast groźba gwałtownego zamachu na mienie, to zapowiedź jego uszkodzenia, np. podpalenie budynku.

Idąc w ślad za stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi, wyrażonym w wyroku z 23 maja 2001 r., AKa 83/01, od wielu lat dominuje różnicowanie tych dwóch typów występów w ten sposób, że zakłada się, iż przy wymuszeniu rozbójniczym mienie pokrzywdzonego nie przechodzi w posiadanie dokonującego natychmiast, lecz pokrzywdzony rozporządza tym mieniem na przyszłość.

Interpretacja systemowa przepisu art. 282 k.k. prowadzi do wniosku, że należy ustalić pewien odstęp czasowy pomiędzy użytymi środkami przymusu a rozporządzeniem mieniem, ale tylko i wyłącznie w przypadku wspólnych elementów czynów, które zostały stypizowane w art. 282 i art. 280 § 1 k.k., tj. użycie przemocy jako pierwsza odmiana wymuszenia rozbójniczego, lub takich, między którymi zachodzi stosunek zawierania, tj. groźba natychmiastowego zamachu na zdrowie lub życie jako druga odmiana oraz desygnat groźby natychmiastowego użycia przemocy jako znamię rozboju. Wydaje się natomiast, że nie ma podstaw, aby wymóg odstępu czasowego stawiać w wypadku groźby gwałtownego zamachu na mienie jako trzecia odmiana wymuszenia rozbójniczego. Jak się da zauważyć, środek ten nie występuje jako znamię rozboju, a więc wykładnia systemowa w nawiązaniu do art. 280 § 1 k.k. jest niemożliwa. Zakresy regulacji karnych w tej sytuacji się nie krzyżują. Znamiona wymuszenia rozbójniczego wypełnia sprawca, który grozi natychmiastowym, bądź też niegwałtownym zamachem na mienie i w ten sposób wypełnia znamię skutku tego przestępstwa. Należy zwrócić uwagę, że stawianie warunku, jakoby sprawca wymuszenia rozbójniczego nie może objąć mienia we władanie ze skutkiem natychmiastowym, nie jest uzasadnione żadną z trzech metod wykładni (Tyburcy, 2017, s. 6–7).

Rozbój a nie wymuszenie rozbójnicze zachodzi wtedy, gdy sprawca stosując groźbę zamachu na życie, np. grożąc bronią palną pokrzywdzonemu, żąda oddania mu pieniędzy. W tym wypadku ma miejsce zabieranie rzeczy, a nie rozporządzenie mieniem. Zabranie nie musi być własnoręczne, a rozporządzenie mieniem nie oznacza natychmiastowego wydania przedmiotu,

tylko rozporządzenie mieniem w przyszłości, chociażby niedalekiej. Zmuszenie ofiary do wyjęcia z kieszeni portfela i podania go sprawcy będzie rozbojem, ale zmuszenie jej do wydania ukrytych w schowku pieniędzy już wymuszeniem rozbójniczym (Gardocki, 2017, s. 339).

Różnica pomiędzy treścią przepisu art. 280 § 1 k.k. i art. 282 k.k. nie jest klarowna, jakby to mogło wynikać z orzecznictwa i doktryny. Oba ustalają warunek pozostawienia określonego czasu na podjęcie decyzji przez osobę pokrzywdzoną dla wszystkich odmian czynu z art. 282 k.k. Stawianie jednak na gruncie wykładni systemowej wymogu odstępu czasowego między użyciem przemocy (groźbą) a rezultatem wymuszenia rozbójniczego jest dopuszczalne jedynie w sytuacji, w której elementy wypełniają językowo krzyżujące się znamiona stypizowane w art. 280 § 1 oraz art. 282 k.k. Mamy tu na uwadze użycie przemocy jako wspólne znamię obu typów, bądź groźby natychmiastowego zamachu na zdrowie lub życie, która stanowi desygnat znamienia rozboju, jako groźba natychmiastowego użycia przemocy oraz znamienia wymuszenia rozbójniczego, jako groźba zamachu na życie i zdrowie, a tym samym na doprowadzenie do natychmiastowego rozporządzenia mieniem.

Rozporządzenie mieniem jest desygnatem rozboju i wchodzi w zakres zaboru, jeżeli nastąpi natychmiast, gdyż powszechnie uznaje się za zabór również doprowadzenie do wydania mienia przez pokrzywdzonego. Stanowi to też znamię wymuszenia rozbójniczego. Wydanie mienia to jeden ze sposobów rozporządzenia nim (Cieślak, 2001, s. 115). Podkreśla się, że zmuszenie osoby pokrzywdzonej do wydania przedmiotu jest „doprowadzeniem innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem” i czyn ten należy zakwalifikować z art. 282 k.k. (Wojciechowski, 1997, s. 491). W tym miejscu zdaje się, że zmuszenie do rozporządzenia mieniem natychmiast to kradzież. W tym ujęciu relacja czasowa pomiędzy groźbą a zawładnięciem mieniem – natychmiastowość – sprawia, że rozporządzenie mieniem – natychmiastowe wydanie rzeczy ruchomej na skutek groźby – nie jest już rozporządzeniem mieniem w rozumieniu art. 282 k.k.

Rozporządzenie mieniem na skutek użycia środków przymusu jako desygnat rozboju – zaboru – ma inne znaczenie wynikające ze znamienia dynamicznego terminu, tj. „kradnie”. Pomiędzy rozporządzeniem mieniem a użytym środkiem przymusu powinna zachodzić bliskość czasowa – jest to warunek konieczny z art. 280 § 1 k.k.

Nie wydaje się być trafnym wyprowadzenie na gruncie wykładni gramatycznej przesłanki rozporządzenia mieniem na przyszłość i określenie odstępu czasowego w jednostkach miary czasu ze sformułowania

„doprowadza”. Istotą tego jest związek przyczynowy między środkami przymusu używanymi przez sprawcę a rozporządzeniem mieniem przez osobę pokrzywdzoną, które nie może jej być zabrane (w przeciwieństwie do rozbój). Jest więc to rozporządzenie na przyszłość w sensie logicznym, bowiem zachowania te, tj. środek i skutek przymusu, może oddzielać nawet ułamek sekundy. Można uznać, że każde rozporządzenie mieniem jest równoznaczne z rozporządzeniem na przyszłość. Nie da się rozporządzić mieniem inaczej (Tyburcy, 2017, s. 9–10).

Zestawiane typy czynów zabronionych różnią się stroną podmiotową. Sprawca rozbój podejmuje czynności w celu przywłaszczenia rzeczy ruchomej albo innego rodzaju mienia – np. energii elektrycznej – lub w celu uzyskania programu komputerowego (Dąbrowska-Kardas, Kardas, 2006, s. 98). Sprawca wymuszenia rozbójniczego działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Istotną cechą rozbój, która odróżnia go od innych przestępstw przeciwko majątkowi, pokrewnych mu ze względu na formę działania w postaci groźby lub gwałtu, jest przedmiot przestępstwa, którym powinno być cudze mienie. Uzyskanie natomiast tymi samymi środkami innych korzyści materialnych, które nie polegają na zaborze rzeczy, nie będzie rozbójem tylko wymuszeniem (Makowski, 1924, s. 418).

Wydaje się, że różnica pomiędzy znamionami środków przymusu rozbój i wymuszenia rozbójniczego była bardziej przejrzysta w kodeksie karnym z 1969 r., w którym znamieniem rozbój było m.in. używanie, bądź groźba natychmiastowego użycia gwałtu na osobie, a środkiem przymusu wymuszenia rozbójniczego nie było używanie przemocy, jak obecnie, tylko wyłącznie groźba zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie.

W obecnym kodeksie art. 280 § 1 k.k. i art. 282 k.k. posługują się przesłanką używania przemocy. W tym stanie rzeczy należy upatrywać zbliżenia się treści obu tych przestępstw, co jest widoczne na pierwszy rzut oka. Powszechnie przyjmuje się w judykaturze Sądu Najwyższego, a zwłaszcza w wyroku z 7 maja 1982 r., IV KR 72/82, i w orzecznictwie sądów apelacyjnych, tj. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 11 kwietnia 1991 r., II Akc 30/91, że sformułowanie „zabiera” jako znamię kradzieży, do którego odwołuje się art. 280 k.k., oznacza nie tylko własnoręczny zabór, ale także, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1999 r., IV KKN 478/99, i wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 23 marca 2000 r., II Aka 47/00, zmuszenie pokrzywdzonego do wydania rzeczy, które musi nastąpić niezwłocznie. Wątpliwości może wywoływać kwalifikacja prawna czynu polegającego na zmuszaniu

za pomocą przemocy lub groźby użycia przemocy do wydania przedmiotu. Sąd Najwyższy w wyroku z 28 kwietnia 1989 r., V KRN 74/89, stanął na stanowisku, że jeśli tylko wydanie rzeczy następuje natychmiast w stosunku do osoby stosującej przemoc albo groźbę, to przyjąć należy, iż zachodzi rozbój, tzn. nie musi on być własnoręczny. Natomiast wymuszeniem rozbójniczym będzie zmuszenie do rozporządzenia mieniem, w tym też wydanie rzeczy.

Zarówno przestępstwo rozbój, jak i wymuszenia rozbójniczego zalicza się do kategorii przestępstw publicznoskargowych, podlegających ściganiu z urzędu. W obowiązującym polskim porządku prawnym zasada skargowości jest skodyfikowana. Można ją określić jako ustawową dyrektywę wszczynania oraz prowadzenia postępowania przez organ orzekający na podstawie skargi uprawnionego podmiotu. Do fundamentalnych elementów skargowości, należy w szczególności istnienie oskarżyciela lub innego podmiotu, który jest uprawniony do wniesienia skargi, sądu będącego adresatem skargi, ale także samej skargi i zainicjowanego nią postępowania. Zważywszy na szerokie definiowanie zasady skargowości – obejmującej wszystkie postępowania sądowe – konieczne jest konsekwentne stwierdzenie, że organami, które są właściwe do prowadzenia postępowania sądowego zapoczątkowanego skargą są różne sądy biorąc pod uwagę etap postępowania oraz rodzaj skargi. (Kulesza, 2018, s. 60–61).

W akcie oskarżenia kierowanym do sądu, oskarżyciel publiczny opisuje czyn oskarżonego oraz określa jego kwalifikację prawną. Należy zwrócić uwagę, że wskazana przez prokuratora kwalifikacja prawna przestępstwa nie wiąże sądu i staje się przedmiotem rozpoznania danej sprawy. Sąd może w świetle treści art. 399 k.p.k.⁴ zmienić kwalifikację prawną czynu, jaka została przypisana oskarżonemu, uznając, że nie popełnił on wymuszenia rozbójniczego lecz rozbój i odwrotnie. Wszystko uzależnione jest od prawidłowej subsumcji, to znaczy zastosowania przepisu prawnego do ustalonego stanu faktycznego w konkretnej sprawie.

Wymuszenie rozbójnicze i rozbój obok kradzieży rozbójniczej należą do tzw. triady rozbójniczej. Co ważne, nie jest kradzieżą w rozumieniu art. 280 § 1 k.k. zmuszanie pokrzywdzonego do wydania przedmiotu przez groźbę nie natychmiastowego zamachu na życie lub zdrowie. W tym też przypadku zakresy obu tych przepisów nie krzyżują się. Czyn taki należałoby zakwalifikować z art. 282 k.k. Kolidują między dwoma regulacjami

---

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997, nr 89, poz. 555; obecnie Dz.U. z 2017, poz. 1904, ze zm.; dalej: k.p.k.).

nie występuje również w momencie zmuszenia do wydania rzeczy ruchomej w wyniku groźby natychmiastowego użycia wobec osoby przemocy niestanowiącej groźby zamachu na życie lub zdrowie człowieka. Czyn taki należy wtedy zakwalifikować z art. 280 k.k. Nie wypełnia natomiast żadnego z obu przepisów zmuszenie do wydania rzeczy ruchomej w wyniku groźby nie natychmiastowego użycia przemocy wobec osoby, która nie stanowi groźby zamachu na życie lub zdrowie.

Konkludując, obecne regulacje nie wymagają zmian. Istotniejsza jest natomiast zmiana postrzegania znamion w praktyce w stosunku do pojawiających się rozbieżności i nieodpowiedniego stosowania przez organy procesowe.

3. Wymuszenie rozbójnicze i rozbój w statystyce sądowej

Podstawowym celem zaprezentowanych rezultatów wynikających z analizy danych statystycznych jest przedstawienie procesu kształtowania się rozboju i wymuszenia rozbójniczego w oparciu o konkretne kryteria odzwierciedlające w rzeczywistości podejmowany problem badawczy.

Mając na względzie specyfikę oraz dynamikę zagadnienia podjęto również próbę analizy polityki karnej stosowanej przez sądy powszechne wobec przestępstwa wymuszenia rozbójniczego, a także rozboju. W tym celu posłużono się między innymi danymi statystycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości pozyskanymi w ramach prawa dostępu do informacji publicznej oraz statystykami policyjnymi.

W pierwszej kolejności poczynić jednak należy za M. Marszewskim uwagę, że nie sposób odnosić danych o skazaniach bezpośrednio do informacji o czynach zabronionych popełnionych w tym samym roku, albowiem jest to uwarunkowane czasem upływającym od chwili wykrycia sprawcy do momentu jego prawomocnego osądzenia (Gruszczyńska, Marczewski, Siemaszko, 2015, s. 93).

Przechodząc do problematyki dynamiki przestępstwa wymuszenia rozbójniczego oraz rozboju w kontekście danych statystycznych konieczne jest również zdefiniowanie zjawiska dynamiki przestępczości. B. Hołyst wskazuje, że jest to kierunek, a także tempo zmian zbioru czynów przestępnych. Do analizy dynamiki przestępczości wykorzystuje się liniowy model tendencji rozwojowej, który pozwala między innymi na ocenę wahań sezonowych i amplitudę wahań przypadkowych (Hołyst, 2001, s. 63; Świerczewska-Gąsiorowska, 2015, s. 119).

Trzeba poczynić uwagę, że w formie tabel oraz wykresów zaprezentowano i omówiono jedynie wybrane, najciekawsze rezultaty, jakie osiągnięto z dostępnych danych statystycznych.

Tabela 1. Liczba wszczętych postępowań za przestępstwo rozboju i wymuszenia rozbójniczego

lata	rozbój	wymuszenie rozbójnicze
2000	37373	3980
2001	34709	3529
2002	34617	3111
2003	38056	2753
2004	34665	2268
2005	30245	1923
2006	23893	1591
2007	17872	1315
2008	16320	1160
2009	15740	1208
2010	13606	1086
2011	12101	936
2012	10262	803
2013	8804	703
2014	7628	712
2015	6605	647
2016	5445	412

Źródło: opracowanie własne na podstawie statystyk policyjnych <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-16/63972,Wymuszenie-rozbojnicze-art-282.html> oraz <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-16/63964,Rozboj-art-280.html> [dostęp: 03.12.18 r.]

Tabela 1 prezentuje liczbę wszczętych postępowań za przestępstwo rozboju i wymuszenia rozbójniczego w latach 2000–2016. Analiza danych prowadzi do wniosku, że znacznie więcej wszczynanych jest postępowań z art. 280 niż z art. 282 k.k. Wskazać należy, że porównując oba czyny zabronione rozbój stanowił od 90% do 94% sumy omawianych przestępstw. Najwięcej wszczętych postępowań omawianych czynów przestępczych odnotowano w 2000 r. (a więc w okresie dwuletniego obowiązywania nowego kodeksu karnego), natomiast najmniej w roku 2016. Nadto można zauważyć, że co do zasady liczba wszczętych postępowań za czyn

zabroniony rozboju, a także wymuszenia rozbójniczego z każdym rokiem spada (od 2000 r. do 2016 r. w przypadku rozboju o blisko 75%, zaś wymuszenia rozbójniczego o niemal 90%).

Tabela 2. Liczba stwierdzonych przestępstw z art. 280 i art. 282 k.k.

lata	rozbój	wymuszenie rozbójnicze
2000	41893	10278
2001	39770	8654
2002	38648	7463
2003	42182	7602
2004	39392	7349
2005	34578	5803
2006	27823	5710
2007	21404	4871
2008	19899	5074
2009	19399	5875
2010	18145	7859
2011	16526	8502
2012	15483	7879
2013	12371	5972
2014	7673	1110
2015	5995	662
2016	5647	652

Źródło: opracowanie własne na podstawie statystyk policyjnych <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-16/63972,Wymuszenie-rozbojnicze-art-282.html> oraz <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-16/63964,Rozboj-art-280.html> [dostęp: 03.12.18 r.]

Z kolei tabela 2 przedstawia liczbę stwierdzonych przestępstw z art. 280 oraz art. 282 k.k. w latach 2000–2016. Interpretacja danych pozwala na porównywalne wnioski poczynione do tabeli 1. Aczkolwiek należy mieć na uwadze, że zestawiając ze sobą oba przestępstwa – rozbój stanowił od 66% (2011 r. i 2012 r.) do 90% (2015 r.) sumy analizowanych czynów zabronionych. Najwięcej stwierdzonych czynów przestępczych w przypadku rozboju odnotowano w roku 2003, a w przypadku wymuszenia rozbójniczego w 2000 r. Z kolei najmniej w 2016 r. – odnosząc się zarówno do czynu zabronionego z art. 280 k.k., jak i art. 282 k.k. Konieczne jest także wskazanie, że w przypadku przestępstwa z art. 282

k.k. liczba stwierdzonych wymuszeń rozbójniczych w latach 2000–2011 raz rośnie, a raz maleje. Natomiast od 2012 r. można już zaobserwować tendencję malejącą.

Poddając analizie wyniki tabeli 1 i 2 nie sposób stwierdzić, co jest przyczyną, co do zasady, malejącej tendencji wszczynanych, a także stwierdzonych przestępstw, zarówno wymuszenia rozbójniczego, jak i rozboju. Spadek przestępczości może zależeć od wielu czynników. Jedną z przyczyn tego zjawiska jest okoliczność, że młode pokolenie w ostatnich latach coraz częściej podejmuje pracę za granicą, opuszczając granice Polski. Należy w tym miejscu zauważyć, że przestępstwa te najczęściej popełniane są w środowisku młodych (patrz wykres 3 i wykres 4). W związku z powyższym, mogą być popełniane w innych państwach, stąd też nie bierze się ich pod uwagę w polskich statystykach. Część ze sprawców powraca na terytorium Polski tylko aby odbyć karę pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych.

Innymi czynnikami mogącymi mieć wpływ na spadek liczby ww. przestępstw są:

- troska o swoje życie, zdrowie oraz mienie, np. przez zabezpieczanie domów i samochodów przy użyciu monitoringu zarówno publicznego, jak też prywatnego;
- rozwijające się współdziałanie policji ze społeczeństwem przez informowanie jej o czynach indykrimowanych;
- użycie sprawniejszego sprzętu przez organy ścigania;
- zmiana polityki karnej.

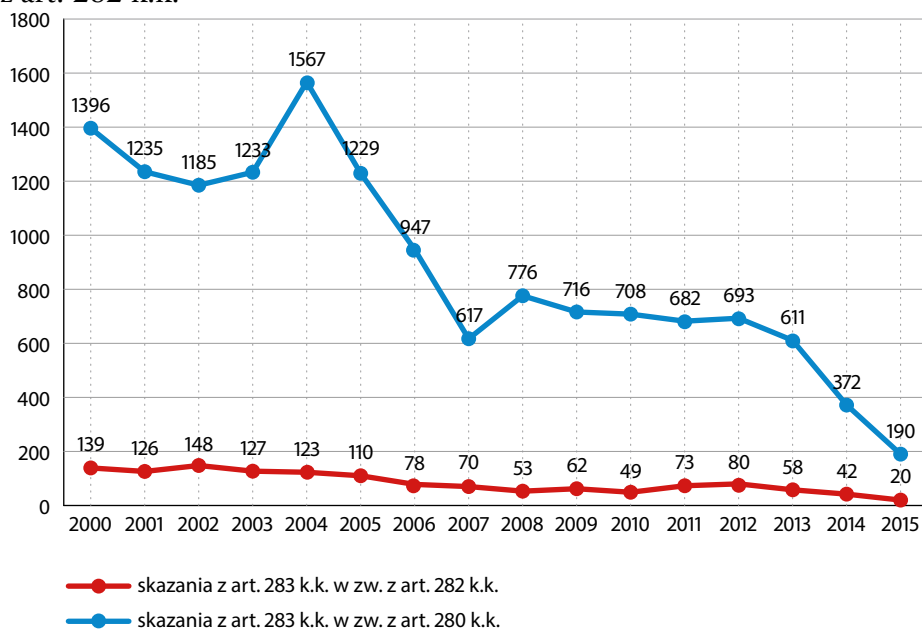
Samo zaostrenie kary ma natomiast niewielki wpływ na spadek popełnianych występów.

Podkreślenia wymaga, że czyn zabroniony stwierdzony, to czyn rozumiany jako przestępstwo w zakończonym postępowaniu przygotowawczym. Natomiast w statystyce policyjnej za przestępstwo stwierdzone uważa się taki czyn, co do którego w kwestii merytorycznej zakończono postępowanie przygotowawcze w jednej ze wskazanych poniżej formie decyzji procesowej:

- 1) zatwierdzenie albo sporządzenie aktu oskarżenia;
- 2) zatwierdzenie postanowienia o umorzeniu;
- 3) przekazanie toczącego się postępowania do organów prokuratorskich innych państw;
- 4) przekazanie akt postępowania do sądu wraz z wnioskiem o warunkowe umorzenie albo do sądu rodzinnego bądź do innych organów orzekających (Gruszczyńska i in., 2015, s. 9).

Niezależnie od powyższego należy wskazać, iż postępowania wszczęte nie odzwierciedlają postępowań stwierdzonych z uwagi na to, że te pierwsze nie zawsze będą postępowaniami stwierdzonymi. Nadto, kiedy postępowanie zostaje wszczęte w danym roku, to najczęściej (w szczególności w wypadku wymuszeń rozbójniczych) nie jest zakończone w tym samym roku. Poza przytoczonymi okolicznościami występuje jeszcze wiele innych czynników mających wpływ na rozbieżności pomiędzy liczbą postępowań stwierdzonych, a wszczętych (Świerczewska-Gąsiorowska, 2015, s. 125).

Wykres 1. Prawomocne skazania osób dorosłych w Polsce za przestępstwo z art. 283 w zw. z art. 280 k.k. oraz za przestępstwo z art. 283 w zw. z art. 282 k.k.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 1 odnosi się do prawomocnych skazań za przestępstwa rozbójnictwa oraz wymuszenia rozbójniczego zakwalifikowanych jako tzw. wypadek mniejszej wagi. Na jego podstawie można zauważyć, iż w przypadku czynu zabronionego z art. 280 k.k. najwięcej przypadków kwalifikacji w zw. z art. 283 powołanej ustawy odnotowano w 2004 r., a drastyczny spadek – o ponad połowę nastąpił w roku 2007. W 2008 r. doszło do nieznacznego wzrostu, jednakże od roku 2009 utrzymuje się tendencja malejąca. Najmniej kwalifikacji prawnej z uwzględnieniem wypadku mniejszej wagi odnotowano w 2015 r. Biorąc pod uwagę najwyższą oraz najmniejszą

wartość – spadek kwalifikacji rozboju jako wypadku mniejszej wagi nastąpił o blisko 88%. Z kolei w przypadku wymuszenia rozbójniczego należy zaobserwować raz tendencję malejącą, raz wzrostową. Wahania wydają się nieznaczne na przestrzeni kilkunastu lat, aczkolwiek wymaga wskazania, że od 2000 r. do 2015 r. nastąpił spadek o blisko 86%. Najwięcej czynów zabronionych z art. 282 w zw. z art. 283 k.k. odnotowano w 2002 r., natomiast najmniej w 2015 r. (spadek o 86,5%).

Porównując wskazane dane statystyczne z tabeli 1 i 2 można zauważyć, że w zasadzie występuje tendencja malejąca zarówno co do przestępstw wszczętych oraz stwierdzonych z art. 280 k.k., a także 282 k.k., jak i tych zakwalifikowanych jako wypadek mniejszej wagi.

Tabela 3. Prawomocne skazania osób dorosłych w Polsce za przestępstwo z art. 282 k.k. na tle skazań ogółem

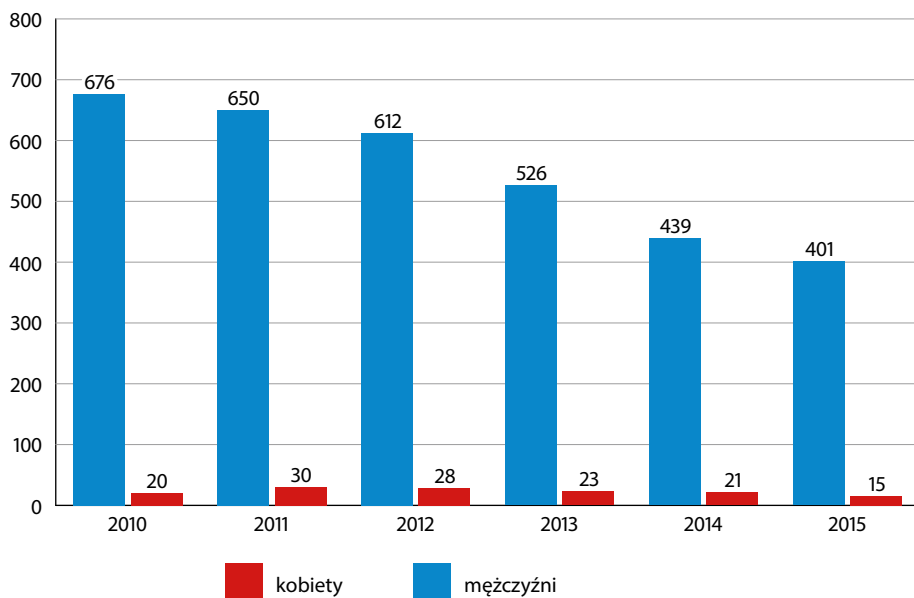
Lata	skazania ogółem	skazania za wymuszenie rozbójnicze	% udział skazań z art. 282 k.k. w skazaniach ogółem
2000	222815	827	0,37 %
2001	315013	1184	0,38 %
2002	365326	1290	0,35 %
2003	415933	1268	0,30 %
2004	513410	1722	0,34 %
2005	504281	1469	0,29 %
2006	462937	1230	0,27 %
2007	426377	746	0,17 %
2008	420729	749	0,18 %
2009	415272	691	0,17 %
2010	432891	696	0,16 %
2011	423464	680	0,16 %
2012	408107	640	0,16 %
2013	353208	549	0,16 %
2014	295353	463	0,16 %
2015	260034	425	0,16 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Z zaprezentowanej powyżej tabeli należy wnioskować, że w zasadzie od 2011 r. liczba skazań ogółem, jak i za czyn zabroniony wymuszenia

rozbójniczego maleje. Najwięcej przestępstw z art. 282 k.k. odnotowano w 2004 r., aczkolwiek również w tym samym roku stwierdzono najwięcej skazań w ogóle biorąc pod uwagę analizowany czasookres. Z kolei najmniejszą liczbę czynów zabronionych – wymuszenia rozbójniczego – popełniono w 2015 r. co jest również zgodne z liczbą skazań ogółem, gdyż w opracowanych latach to w 2015 r. odnotowano najmniejszą liczbę skazań ogółem. Można natomiast zauważyć, że udział procentowy skazań z art. 282 k.k. w skazaniach ogółem jest znikomy, gdyż waha się od 0,16% do 0,38% (najwięcej w latach 2000–2004). Wywnioskować zatem można, że przestępstwo wymuszenia rozbójniczego nie stanowi przestępstwa, które znajduje się w czołówce popełnianych.

Wykres 2. Prawomocne skazania dorosłych według płci za przestępstwo wymuszenia rozbójniczego w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

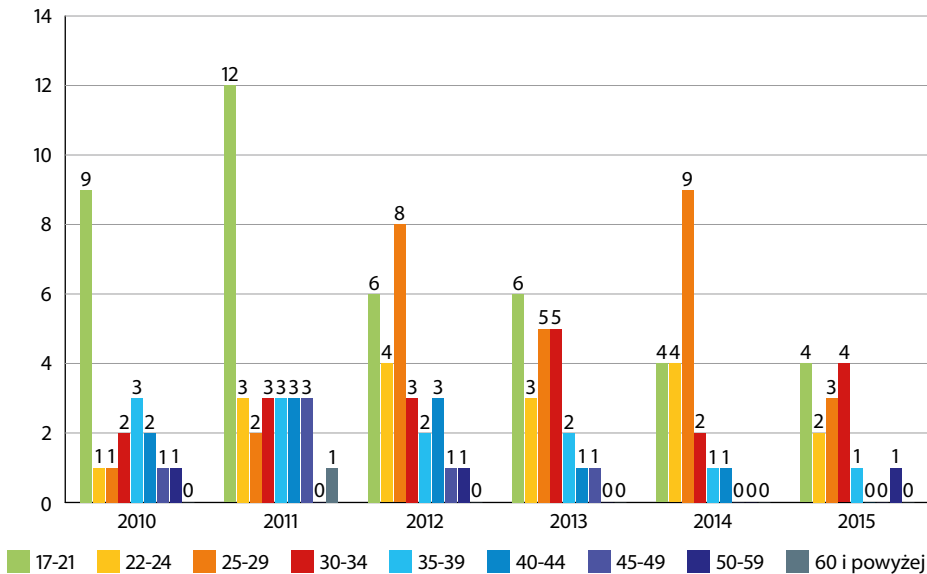
Przestępstwo wymuszenia rozbójniczego zdecydowanie częściej popełniane jest przez mężczyzn aniżeli kobiety, co też prezentuje wykres 2. Jednakże w zasadzie w obu grupach należy zaobserwować tendencję spadkową (z wyjątkiem 2011 r. w wypadku kobiet). Odnosząc się z kolei do procentowego udziału w analizowanym przestępstwie według płci konieczne jest wskazanie, że waha się on od 95,4% (rok 2014) do 97,1% (rok 2010) na rzecz mężczyzn. Biorąc pod uwagę rok 2010 oraz rok 2015 w wypadku

mężczyzn nastąpił spadek o ponad 40%, natomiast w wypadku kobiet o 25%. Uwzględniając zaś wartość najwyższą i najniższą (w odniesieniu do kobiet), a zatem rok 2011 i rok 2015 różnica wynosi 50%.

Podkreślić należy, że czyn zabroniony z art. 282 k.k. w grupie kobiet w skali kraju jest zjawiskiem bardzo rzadkim i utrzymuje się na podobnym poziomie (biorąc pod uwagę wybrany czasookres). Uwzględniając powyższe wnioski można zatem stwierdzić, że jest to przestępstwo charakterystyczne dla mężczyzn aniżeli kobiet.

Konieczne jest podkreślenie, że przestępczość wśród kobiet wyróżnia się wieloma cechami specyficznymi. W literaturze przedmiotu przyczyn ich przestępczości upatruje się zarówno w teoriach biopsychologicznych, jak i socjologicznych. M. Kuć wskazuje między innymi na takie uwarunkowania przestępczości kobiet, które wywodzą się ze środowiska wychowawczego, a to: zjawiska patologiczne (np. alkoholizm, prostytutka – uczenie się wzorów takich zachowań), konfliktowe relacje rodziców, złe warunki socjalno-bytowe (Kuć, 2010, s. 119–120).

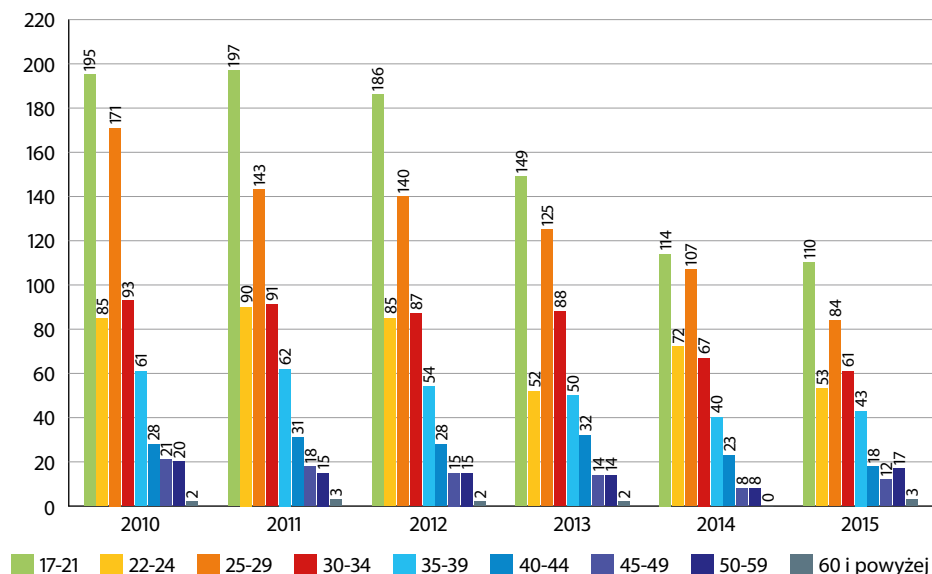
Wykres 3. Prawomocnie skazane kobiety według wieku za przestępstwo wymuszenia rozbójniczego w latach 2010–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 4. Prawomocnie skazani mężczyźni według wieku za przestępstwo wymuszenia rozbójniczego w latach 2010–2015

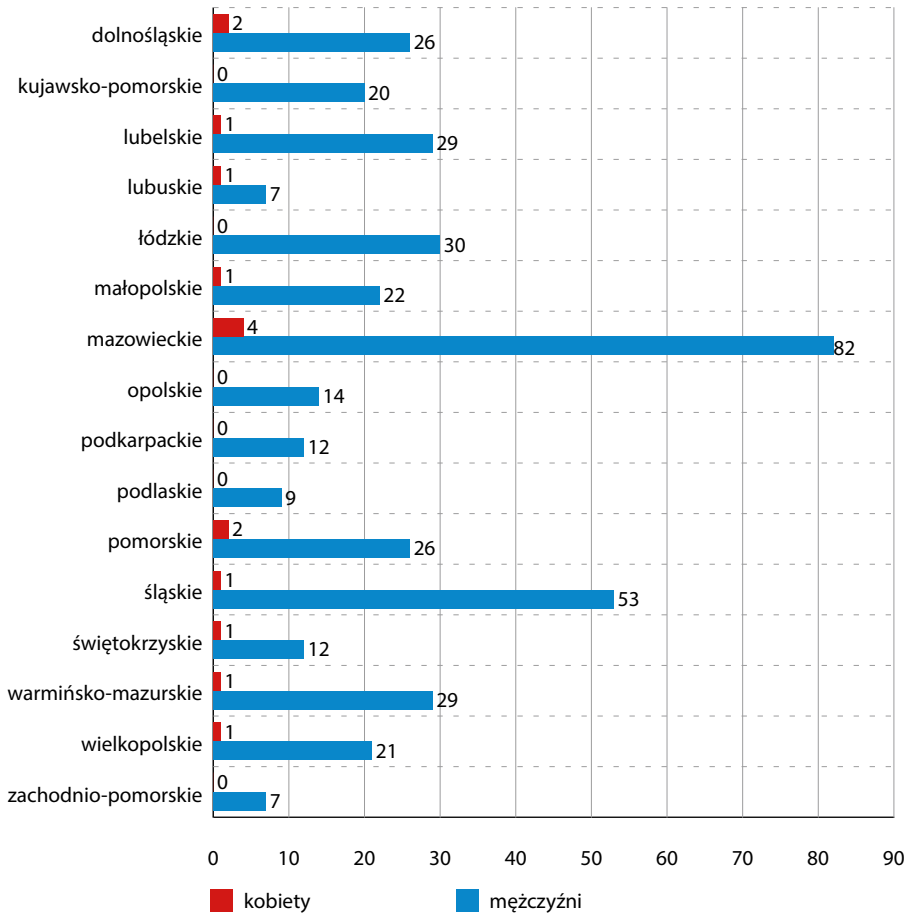

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykresy 3 i 4 przedstawiają prawomocne skazania kobiet oraz mężczyzn według wieku za przestępstwo wymuszenia rozbójniczego. Na ich podstawie można zaobserwować, że sprawcami analizowanego czynu zabronionego są najczęściej mężczyźni w wieku od 17 do 21 lat oraz od 25 do 29 lat, a zatem osoby młode, przede wszystkim zdrowe i silne, które być może poszukują łatwego sposobu na uzyskanie korzyści finansowych. Przestępstwo z art. 282 k.k. sporadycznie popełniane jest przez mężczyzn w wieku 60 lat i powyżej, co może wynikać z tego, że wiek ten w znacznym stopniu utrudnia działania przestępcze (między innymi z uwagi na stan zdrowia).

Natomiast w przypadku wykresu 3 trudno dostrzec jakiegokolwiek tendencje odnośnie wieku, w którym kobiety najczęściej dopuszczają się czynu zabronionego wymuszenia rozbójniczego z powodu znikomej ilości prawomocnych skazań w tejże grupie. Niemniej jednak w analizowanym czasokresie do popełnienia przestępstwa wymuszenia rozbójniczego przez kobiety dochodzi najczęściej w wieku od 17 do 21 lat oraz w wieku od 25 do 26 lat.

Wykres 5. Liczba prawomocnie skazanych osób dorosłych według płci oraz województwa, w którym popełniono czyn zabroniony z art. 282 k.k. za rok 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

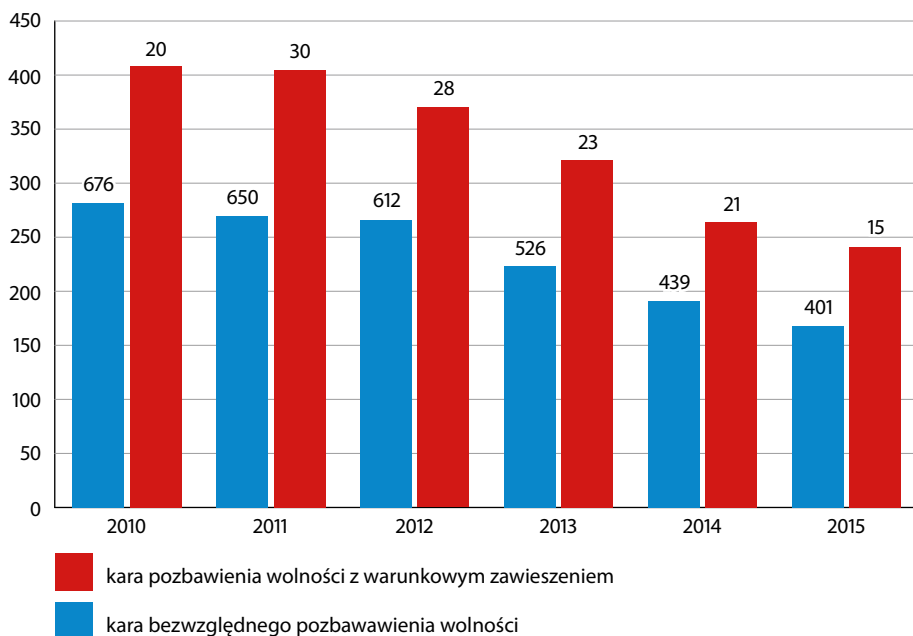
Wykres 5 prezentuje liczbę prawomocnych skazań osób dorosłych z art. 282 k.k. z uwzględnieniem płci oraz województwa. Jednocześnie wskazać należy, że z uwagi na ograniczenia, a także obszerność zagadnienia przedstawiono jedynie dane statystyczne za 2015 r., a więc wskazano „najnowsze” dostępne dane. Należy zauważyć, że najwyższą liczbę przestępstw wymuszenia rozbójniczego odnotowano w województwie mazowieckim (86 prawomocnych skazań) oraz śląskim (54 prawomocne skazania). Powodem takiego stanu rzeczy może być fakt, że wskazane województwa są największymi pod względem liczby ludności w Polsce,

a ponadto zaliczają się do województw dobrze rozwiniętych i zurbanizowanych, a także wyróżniają się wysokim PKB na jednego mieszkańca.

Analizowany czyn zabroniony incydentalnie popełniany jest odpowiednio w województwie zachodniopomorskim (7 prawomocnych skazań), lubuskim (8 prawomocnych skazań) oraz podlaskim (9 prawomocnych skazań). Nie sposób jednak wskazać przyczyny takich danych statystycznych, ponieważ na zaprezentowane wyniki może mieć wpływ wiele czynników, między innymi liczba ludności, położenie województwa, a także PKB na jednego mieszkańca.

Zarówno najwięcej mężczyzn jak i kobiet dopuściło się czynu zabronionego z art. 280 k.k. w województwie mazowieckim. Biorąc pod uwagę województwo mazowieckie (86 prawomocnych skazań) oraz województwo zachodniopomorskie (7 prawomocnych skazań) aż o blisko 92% przestępstw (przyjmując, że sumą są skazania jedynie z tych dwóch województw) popełnianych jest w tym pierwszym.

Wykres 6. Zestawienie kary bezwzględnego pozbawienia wolności z karą pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem za przestępstwo wymuszenia rozbójniczego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Poddając analizie dane z wykresu 6 należy zauważyć, że zarówno liczba bezwzględnych kar pozbawienia wolności, jak i kara pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem orzekana za przestępstwo wymuszenia rozbójniczego, z każdym rokiem maleją. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w tym (co już wcześniej zostało wskazane), że odnotowano tendencję malejącą, jeśli chodzi o popełnione przestępstwa z art. 282 k.k. Nadto można również wysnuć wniosek, że sądy wymierzając sankcję za czyn zabroniony wymuszenia rozbójniczego stosują inne, nieizolacyjne kary.

W niniejszym opracowaniu nie zaprezentowano danych statystycznych odnoszących się do kary ograniczenia wolności, grzywny samoistnej oraz środków karnych orzekanych za przestępstwo z art. 282 k.k. z uwagi na zbyt rzadkie ich występowanie.

4. Podsumowanie

Wymuszenie rozbójnicze przez długi czas mylone było z występkiem rozboju. Niejednokrotnie zdarzało się, że praktycy prawa nie potrafili odpowiednio dokonać subsumcji i zastosować kwalifikacji prawnej do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. W zasadzie do dziś w zawiłych sprawach karnych pojawia się wciąż ten problem. Główną zauważalną różnicą, która ukształtowała się na przestrzeni lat jest odstęp czasowy pomiędzy działaniem sprawcy a reakcją pokrzywdzonego, podczas którego pokrzywdzony nie pozostaje pod bezpośrednim wpływem zmuszającego. Wyjątkowo zachowania te mogą jednak występować równocześnie w wypadku niszczenia mienia pokrzywdzonego przez sprawcę bądź grożenia takimi zniszczeniami aby zmusić pokrzywdzonego do działań o wskazanym charakterze. Oba występk dynamicznie się rozwijały, a między nimi zaczęła być dostrzegalna, choć jeszcze cienka, granica interpretacyjna.

Wyniki zaprezentowane w wykresach i tabelach należy postrzegać jako ogólne informacje na temat problematyki dynamiki przestępstw wymuszenia rozbójniczego – tendencje spadkowe, wzrostowe, jak i wzajemne relacje wynikające z czynu zabronionego z art. 280 i art. 282 k.k. Podkreślić również należy, że statystyka, w szczególności w sprawach sądowych, cechuje się swoistą ułomnością, bowiem liczba czynów zabronionych stwierdzonych nie odpowiada wartościom czynów przestępnych popełnionych w określonym roku. Nie mniej istotne jest to, że dane statystyczne nie uwzględniają tzw. ciemnej liczby, a więc liczby przestępstw nieujawnionych (np. ze względu na brak zgłoszenia bądź zarejestrowania).

Bibliografia

Literatura

- Andrejew, I. (1989). *Polskie prawo karne w zarysie*. Warszawa: PWN.
- Błachut, J., Gaberle, A., Krajewski, K. (1998). *Kryminologia*. Gdańsk: Arche.
- Cieślak, W. (1994). *O wzajemnym stosunku zmuszania, rozboju i wymuszenia rozbójniczego*. *Palestra*, 1994, nr 12, poz. 38.
- Cieślak, W. (2000). *Wymuszenie rozbójnicze*. Kraków: Zakamycze.
- Cieślak, W. (2001). *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 16 czerwca 1999 r., sygn. akt II AKa 89/99*. „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 2.
- Czernik, Z., Kurlito, E. (1978). *Wykrywanie sprawców wymuszeń rozbójniczych na tle badań z województwa krakowskiego*. „Problemy Kryminalistyki” 1978, nr 136.
- Dąbrowska-Kardas, M., Kardas P. (2006). *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom III. Komentarz do art. 278–363 k.k.* Red. A. Zoll, Kraków: Wolters Kluwer.
- Frankowski, S. (1970). *Przestępstwa kierunkowe w teorii i praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
- Gardocki, L. (2017). *Prawo karne*. Warszawa: C.H. Beck.
- Gruszczyńska, B., Marczewski, M., Siemiaszko, A. (2015). *Atlas przestępczości w Polsce*. Red. nauk. A. Siemiaszko. Warszawa: Oficyna Naukowa.
- Hołyst, B. (2001). *Kryminologia*. Warszawa: LexisNexis.
- Konarska-Wrzosek, V., Marek, A. (2016). *Prawo karne*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kuć M. (2010). *Kryminologia*. Warszawa: C.H. Beck.
- Kulesza C. (2018). *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Red. nauk. K. Dudka. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Lernell, L. (1973). *Zarys kryminologii ogólnej*. Warszawa: PWN.
- Łagodziński, S. (1999). *Przestępstwa rozbójnicze – wybrane zagadnienia*. „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 11–12.
- Makowski, W. (1924). *Prawo karne. O przestępstwach w szczególności. Wykład porównawczy prawa karnego austriackiego, niemieckiego i rosyjskiego obowiązującego w Polsce*. Warszawa: Drukarnia Narodowa.
- Michalski, B. (1999). *Przestępstwa przeciwko mieniu*. Warszawa: C.H. Beck.

Świerczewska-Gąsiorowska, A. (2015). *Prawnokarne i kryminologiczne aspekty wymuszeń rozbójniczych*. Szczytno: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.

Tyburcy, T. (2017). *Z problematyki rozboju i wymuszenia rozbójniczego*. „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2017, nr 2.

Wojciechowski, J. (1997). *Kodeks karny. Komentarz*. Warszawa: Librata.

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 2018, poz. 1600, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 1997, nr 89, poz. 555, ze zm.).

Orzecznictwo

Wyrok SN z 18 lutego 1960 r., III K 1161/59, OSNPG 1960, nr 5, poz. 80.

Wyrok SN z 30 marca 1972 r., II KR 350/71, „Biuletyn Sądu Najwyższego” 1972, nr 7–8, poz. 146.

Wyrok SN z 7 maja 1982 r., IV KR 72/82, OSNPG 1983, nr 4, poz. 42.

Wyrok SN z 16 kwietnia 1987 r., IV KR 109/87, OSNPG 1988, nr 4, poz. 41.

Wyrok SN z 28 kwietnia 1989 r., V KRN 74/89, OSNPG 1989, nr 11, poz. 113.

Wyrok SN z 14 czerwca 1989 r., V KRN 99/89, OSNKW 1989, nr 7–12, poz. 48.

Wyrok SN z 16 grudnia 1999 r., IV KKN 478/99, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2000, nr 5, poz. 3.

Wyrok SA w Krakowie z 11 kwietnia 1991 r., II AkR 30/91, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1991, nr 5, poz. 12.

Wyrok SA w Gdańsku z 23 marca 2000 r., II AKa 47/00, OSA 2000, z. 2, poz. 13.

Wyrok SA w Łodzi z 23 maja 2001 r., AKa 83/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 9, poz. 25.

Wyrok SN z 16 lipca 2002 r., III KKN 329/01, Lex nr 54412.

WYMUSZENIE ROZBÓJNICZE I ROZBÓJ – ANALIZA ZNAMION CZYNÓW ZABRONIONYCH NA TLE STATYSTYK SĄDOWYCH

Streszczenie

Artykuł poddaje analizie kontrowersyjne zagadnienie różnic występujących pomiędzy przestępstwem wymuszenia rozbójniczego a rozbojem. W rozważaniach odniesiono się do doktryny oraz orzecznictwa wskazując na liczne wątpliwości pojawiające się w tej materii. Podjęto również próbę wyznaczenia granic jakie dzielą te przestępstwa.

W części drugiej odniesiono się do statystyk sądowych obrazujących dynamikę czynu zabronionego wymuszenia rozbójniczego. W szczególności zaprezentowano dane dotyczące liczby przestępstw wszczętych oraz stwierdzonych porównując je również z przestępstwem rozboju. Wskazano nadto liczbę prawomocnych przestępstw z art. 282 k.k. z uwzględnieniem płci oraz wieku sprawców.

Słowa klucze: wymuszenie rozbójnicze, rozbój, statystyka sądowa, prawo karne, doktryna, orzecznictwo, dynamika przestępstwa wymuszenia rozbójniczego.

THE EXTORTION AND THE ROBBERY – THE COMPARISON OF CRIMES BASED ON ELEMENTS OF A PROHIBITED ACT INCLUDING JUDICIAL STATISTICS

Abstract

The article analyses the controversial issue of the differences occurring between the crimes of extortion and robbery. It refers to legal doctrine and jurisprudence, indicating numerous doubts appearing in this matter. An attempt is also made to set the boundaries between these crimes.

The second part refers to court statistics illustrating the change in the incidence of extortion. In particular, it compares data regarding the number of such crimes initiated and ascertained with such data for the crime of robbery. In addition it indicates the number of legally ascertained crimes under Article 282 of the Criminal Code by the age and sex of the perpetrators.

Keywords: extortion, robbery, statistics, criminal law, doctrine, jurisprudence, rate of change in the incidence of extortion

